

Arkivsak

26/08308-1

Saksbehandler

Torbjørn Landmark

Saksgang

Hovedutvalg for samferdsel

Hovedutvalg for næring, industri og
klima

Fylkesutvalg

Fylkestinget

Møtedato

21.04.2026

22.04.2026

29.04.2026

06.05.2026

Belønningsavtalen Grenland 2025-2028, årsrapport 2025 og omfordeling av ubrukte midler

Innstilling fra fylkesdirektøren

1. Årsrapport for belønningsavtalen i Grenland 2025 tas til orientering.
2. Ubrukte midler omfordes som vist i tabell 2 i denne saksutredningen.

Bakgrunn og saksgang

Byområdet rapporterer årlig innen 31.01 til Statens Vegvesen på bruken av belønningsmidler. Denne saken oppsummerer årsrapporten og foreslår omdisponering av ubrukte midler.

Grenland har i tre perioder hatt fireårig belønningsavtale. Ny fireårig avtale ble inngått i 2025, og omfatter tilskudd fra Belønningsordningen på 96,5 mill. 2025-kroner årlig. Belønningsavtalen 2025-2028 har en ramme på 386 mill.

Belønningsavtalen har bidratt med over 900 mill. kr. i statlige tilskuddsmidler i perioden 2013-2025. Disse har finansiert over 200 tiltak i Grenland. Selv etter prisøkning 1. feb. 2026 har Grenland et av Norges billigste busstilbud, med hyppig frekvens på sentrale linjer.

Belønningsavtalen finansierer i tillegg en rekke tilbud som Farte Bysyssel, Fus bedrift (grønne jobbreiser), rullende sykkelverksted, tiltak i skoler og barnehage og forsterket drift av viktige gang- og sykkelforbindelser. Avtalen har finansiert eller delfinansiert en rekke fortau, gang- og sykkelveger, broer, snarveier og holdeplasser som gjør det tryggere og mer attraktivt å gå, sykle og reise kollektivt i Grenland. Svært få av disse tiltakene hadde latt seg finansiere uten en forpliktende avtale med staten.

Saken fremmes for hovedutvalg for samferdsel og næring, industri og klima til uttalelse. Fylkesutvalget innstiller overfor fylkestinget som fatter endelig vedtak i saken.

Saksopplysninger

Det er et krav at tilskuddsmidlene skal benyttes i tildelingsåret. 86,4 prosent/ 119 mill. kroner av tilskuddsmidlene er benyttet. De ubrukte midlene (19 mill.) vil bli omsatt i 2026, i hovedsak til investeringsprosjekter i Skien (Langbrygga) som gjennomføres i 2026. Det innebærer at vi i stor grad innfrir statens krav. Av tildelingen på 96,5 mill. omfordeles 3,1 mill. i denne saken. I tillegg ble det vedtatt en ufordelt reserve på 4 mill. høsten 2025. Disse fordeles også i denne saken.

Hva er midlene i belønningsavtalen benyttet til i 2025?

Nr.	Tiltak	Kategori	Bevilling 2025	Medgått 2025	Rest
1	Forsterket rutetilbud og reduserte takster buss	Buss/ kollektiv	57,9	57,9	0,0
2	Midler for å redusere behov for kutt og takstøkninger i busstilbud i 2025	Buss/ kollektiv	19,5	19,5	0,0
3	Billigere kombinasjonsbillett tog/buss inn og ut av Grenland	Buss/ kollektiv	4,9	5,5	-0,7
4	Oppgradering holdeplass Herkules og skilt i Bakkane	Buss/ kollektiv	0,7	0,7	0,0
5	Etablering av nye santidsskjermer på holdeplasser og knutepunkt	Buss/ kollektiv	0,9	0,9	0,0
6	Prioritering av buss i lyskryss, tiltak for å bedre bussenes fremkommelighet	Buss/ kollektiv	1,5	0,05	1,5
7	Farte Bysykkelordning (250 elsykler)	Buss/ kollektiv	7,0	6,0	1,0
8	Mindre gange og sykkeltiltak Skien (tildelt etter folketall)	Gange og sykkel	3,5	0,0	3,5
9	Mindre gange og sykkeltiltak Porsgrunn (tildelt etter folketall)	Gange og sykkel	2,3	2,8	-0,5
10	Mindre gange og sykkeltiltak Siljan (tildelt etter folketall)	Gange og sykkel	0,2	0,0	0,2
11	Mindre tiltak kollektiv, gange og sykkel på fylkesveg	Gange og sykkel	2,0	2,5	-0,5
12	Styrket helårsdrift og vedlikehold av viktige gang- og sykkelruter	Gange og sykkel	7,3	6,8	0,5
13	Kongensgate, Skien. Etablering av toveis kollektivgate og tosidig fortau	Buss/ kollektiv	9,6	9,6	0,0
14	Langbrygga, Skien. Etablering av gågate og videreutvikling av park	Gange og sykkel	11,0	0,0	11,0
15	Siljan sentrum. Forstudie, gange- og sykkelforbindelser og utendørs møteplasser	Gange og sykkel	0,4	0,4	0,0
16	Kampanjer og mobilitetsveiledning	Kampanje	4,4	3,7	0,7
17	Opplæring og kampanjer i skole og barnehage (1,55 mill)	Kampanje			
18	Mobilt sykkelverksted - Kampanjer og mobilitetsveiledning (0,3 mill)	Kampanje			
19	FUS bedrift, systematisk samarbeid med bedrifter om grønne arbeidsreiser	Kampanje	4,0	2,0	2,0
20	Utredninger, bla evaluering av fase 1 og forberedelse av gjennomføring fase 2	Utredning	3,0	2,8	0,2
	Sum		140	121	19

Tabell 1: Status for bruk av belønningsmidler 2025

Status for indikatorer og måltall 2025

Statens vilkår for tildelingene, er at Grenland når nullvekstmålet – ingen vekst i persontransport med bil. I hvilken grad byområdet når nullvekstmålet måles i en byindeks. Denne måles som et snitt over de tre siste årene. Beregningen viser at trafikken for de tre siste årene ligger 1 % over referanseåret 2016. Dersom veksten i trafikk i årene framover blir på samme nivå som i dag vil fremkommeligheten i vegsystemet bli merkbart dårligere. Byområdet vil også ha utfordringer med å innfri kravet om nullvekst. Viktige årsaker til veksten er den raskt økende andelen elbiler som foreløpig kjører gratis i bommene, og i noen grad at bilistene venner seg til bomavgiften. Elbilen vil i fase 2 betale 70% av full takst. Dette er det viktigste enkelttiltaket for at Grenland skal nå nullvekstmålet. Det er usikkert om dette tiltaket alene vil være tilstrekkelig for å dempe trafikkveksten. Andre viktige tiltak vil være en mer konsentrert arealutvikling og lokalisering av publikumsintensive virksomheter i sentrum av byene. Antall busspassasjerer har økt jevnt i

perioden 2013 til 2019. Veksten har imidlertid stoppet opp, og fra 2024 til 2025 sank antall passasjerer med 10%. Det er behov for mer kunnskap om hva nedgangen skyldes. For mer inngående informasjon vises til vedlegg 1.

Føringer for omprioritering av ubrukte belønningsmidler:

- Midlene skal benyttes i tråd med vilkår i belønningsavtalen og i henhold til vedtatt Bystrategi 2024-2035
- Midlene skal kunne omsettes i 2026
- Kommunene skal komme like godt ut av det. Befolkningstall er rettesnor for fordelingen.

Justert omfordeling av ubrukte midler

Administrasjon på tvers av partene i samarbeidet har vurdert hvordan midler som skal omfordeles. Forslag til endringer i bruk av belønningsmidler i 2026:

Nr.	Tiltak	Budsjett 2026	Revidert budsjett 2026	Endring
1	Midler til kommunene til mindre tiltak gange, sykkeltiltak og knutepunktsutvikling	6,0	9,0	3,0
2	Styrket helårsdrift og vedlikehold av viktige gang- og sykkelruter *	7,6	8,6	1,0
3	Kampanjer og mobilitetsveiledning, bla. kampanjer og opplæring i barnehage og grunnskole	4,0	3,7	-0,3
4	Veien til byvekststøtte. Utredninger og analyse, blant annet til formål som ikke kan finansieres av bompenger	1,8	4,7	2,9
5	Farte Bysykelordning	7,3	6,5	-0,8
6	FUS bedrift, systematisk samarbeid med bedrifter om grønn arbeidsveg	4,0	2,75	-1,3
7	Ufordelt reserve. Delegeres til kommunedirektør/ fylkesdirektør i dialog med politisk koordineringsgruppe	4,0	2,5	-1,5

Tabell 2: Forslag til endring i bruk av belønningsmidler i 2026

* Det foreslås en varig styrking av rammene til styrket helårsdrift og vedlikehold på 3 mill. pr. år fom. 2027. Rammen i 2027 og 2028 blir da 10,6 mill.

2) Det velges løsninger i noen bypakkeprosjekter som har til hensikt å gjøre det mer attraktivt å gå og sykle. I noen sammenhenger er disse dyrere å drifte. Det er derfor behov for å øke tildelingen til drift og vedlikehold noe. Det foreslås en varig styrking av rammene til styrket helårsdrift og vedlikehold på 3 mill. pr. år. Rammen i 2027 og 2028 blir da 10,6 mill.

4) I forbindelse med oppstart av fase 2 og det pågående arbeidet med regionale planen for arealbruk og mobilitet (RAM) vil det være et særlig behov for utredningsmidler i 2026. Midlene vil bli benyttet til utredninger der bompenger ikke kan benyttes. Det innebærer bla. analyser av overordnet vegnett, og modning av prosjektene i porteføljen. Det foreslås en økning av rammen på 2,9 mill.

6) Det foreslås en reduksjon i rammen til Fus bedrift. Det skyldes at anslått behov er noe lavere enn tidligere beregnet. Prosjektet innebærer samarbeid med regionens bedrifter om grønne arbeidsreiser. I dag omfatter prosjekter 14 bedrifter og til sammen 4400 ansatte. Etter hvert som antall medlemsbedrifter blir flere, er det behov for å øke tildelingen.

7) Det foreslås å holde igjen noe av den ufordelte reserven til tiltak som kan styrke busstilbudet. Det er registrert nedgang i antall passasjer, og det er behov for å ta grep. For å unngå behov for ytterligere politisk behandling foreslås det at bruk av midlene delegeres til

kommunedirektører/ fylkesdirektør. Beslutningen tas etter forutgående drøfting i politisk koordineringsgruppe.

Økonomiske, administrative og juridiske konsekvenser

Saken innebærer ingen økonomiske eller juridiske konsekvenser ut over forpliktelsene i en belønningsavtale.

Konsekvenser for fylkets klimamål og FNs bærekraftsmål

Belønningsavtalen bidrar til å nå regionale klimamål og FN's bærekraftsmål, med særlig vekt på hovedmål nr. 3 (god helse og livskvalitet), nr. 11 (bærekraftige byer og samfunn), nr. 13 (stoppe klimaendringene) og nr. 17 (samarbeid for å nå målene). Belønningsavtalen bidrar lokalt til reduserte klimagassutslipp og mindre forurensning (støv og støy), inkluderende, trygge og trafiksikre sentrumsområder og lokalsentre, og bedre folkehelse gjennom mer aktiv transport.

Fylkesdirektørens vurdering

Belønningsavtalen har siden 2013 finansiert over 200 ulike tiltak og prosjekter. Svært få av disse hadde latt seg realisere uten en forpliktende avtale med staten. Belønningsavtalen gir derfor Grenland kraft til å utvikle regionen til et mer attraktivt og miljøvennlig sted.

Årsrapporten for 2025 viser at persontransporten med bil i Grenland er 1 prosent høyere en referanseåret 2016. Det innebærer at byområdet må ta grep for å innfri krav til nullvekst i persontransport med bil, som staten legger til grunn i belønningsavtalen. Elbilen vil i fase 2 betale 70% av full takst. Dette er det viktigste enkelttiltaket for at Grenland skal nå nullvekstmålet. Det er usikkert om dette tiltaket alene vil være tilstrekkelig for å dempe trafikkveksten. Andre viktige tiltak vil være en mer konsentrert arealutvikling og lokalisering av publikumsintensive virksomheter i sentrum av byene. I dette arbeidet er den pågående prosessen med utarbeidelse av regional plan for arealbruk og mobilitet (RAM) og rullering av kommuneplanenes arealdel særlig viktige. Disse planene er også sentrale bidrag inn i det pågående arbeidet med å få på plass en byvekstavtale i Grenland. En slik avtale innebærer en mer langsiktig og mer omfattende avtale med staten.

Staten stiller som vilkår i belønningsavtalen at midlene skal benyttes i tildelingsåret. Sluttrapporten viser at 19 mill. kr fra forrige avtale ikke er benyttet. De ubrukte midlene vil bli omsatt i 2026, i hovedsak til investeringsprosjekter i Skien (Langbrygga). Det innebærer at vi i stor grad innfrir statens krav. Ubrukte midler foreslås omprioritert i henhold til tabellen i denne saksutredningen. Foreslåtte tiltak vil bidra til å bedre måloppnåelsen i avtalen.

Fylkesdirektøren anbefaler at årsrapport for belønningsavtalen 2025 tas til orientering, og at foreslåtte endringer i bruk av midlene legges til grunn.

Vedlegg:

Årsrapport 2025 belønningsavtalen Grenland 2025-2028